

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว
บึงสีไฟ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

**Public participation in solid waste management of Bueng Si Fai tourist
attractions in MueangPhichit district Phichit province**

นพพล อินทรีย์ และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Nopphon Insee and Kampanart Wongwatthanaphong

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : Nopphon.i@psru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย 3) แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนจำนวน 363 คน เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test, F-test และ LSD และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 8 คน เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ จำแนกข้อมูลตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยและความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน และ 3) แนวทางในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณ ควรมีการจัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมหรือปลูกฝังการมีส่วนร่วม โดยส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีสำนึกรักสิ่งแวดล้อม รณรงค์ให้มีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ชักชวนคนในชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมทำความสะอาด ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว และให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การจัดการ; ขยะมูลฝอย; บึงสีไฟ

* วันที่รับบทความ : 1 มิถุนายน 2566; วันที่ไขบทความ 30 มิถุนายน 2566; วันที่รับบทความ : 1 กรกฎาคม 2566

Abstract

The objectives of this research article were to study 1) the level of people's participation in solid waste management, 2) to compare the people's participation in solid waste management, and 3) the people's participatory solid waste management approach. Use the integrated research methodology. during quantitative research The sample group consisted of 363 households, the instrument was a questionnaire, the statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and LSD and qualitative research. There were 8 key informants. The tools were interview forms. Data were analyzed by describing their opinions. Classify data by purpose

The research findings were as follows: 1) People's participation in the management of solid waste in Overall, it was at a moderate level. 2) People with monthly income. The level of education, occupation, period of residence and knowledge and understanding of waste management were different. Participation in waste management around Bueng Si Fai tourist attraction was different at statistical significance at the .05 level and 3) guidelines for participation in the management of solid waste in the area. There should be activities that promote or cultivate participation. by encouraging children and youth to have a sense of love for the environment Campaign for waste separation at the source persuading people in the community to organize cleaning activities improve the landscape around tourist attractions and allow tourists to participate in waste management around tourist attractions

Keywords: participation; management; solid waste; Bueng Si Fai

บทนำ

จากการขยายตัวของเมืองและการอยู่อาศัยอย่างหนาแน่นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกสบายทำให้ขยะมูลฝอยของเสียมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกขณะหากใช้วิธีกำจัดที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมย่อมก่อให้เกิดปัญหาตามมา ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์เนื่องจากเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลง เช่น แมลงสาบ หนู แมลงวัน ซึ่งเป็นพาหะนำโรคมานุษย์คน (ธนา ประภัสสร, 2559 อ้างถึงใน กฤษฎณ์ณัฐ วชิรหัตถพงศ์, 2560 : 12-13) ในปี 2564 ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้น ประมาณ 24.89 ล้านตันถูกคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปยังประโยชน์ 7.89 ล้านตันได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง 9.28 ล้านตันได้รับการกำจัดไม่ถูกต้อง 7.81 ล้านตันและและมีปริมาณขยะมูลฝอยตกค้าง 7.50 ล้านตัน และจังหวัดพิจิตรมีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในปี 2564 ประมาณ 119,355 ตัน แบ่งเป็น ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ 50,370 ตัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดถูกต้อง 19,710 ตัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดไม่ถูกต้อง 49,275 ตัน ปริมาณขยะมูลฝอยตกค้าง 0.00 ตัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2564) คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เห็นความสำคัญของปัญหาขยะมูลฝอยที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันแก้ไขปัญหา จึงได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหามลพิษเป็นวาระแห่งชาติและเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม ปี พ.ศ. 2557 ได้มีมติเห็นชอบ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้นำเสนอ ดังนั้น เพื่อให้สามารถดำเนินการในการขับเคลื่อนการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของประเทศ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึง ได้บูรณาการแผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดทั้ง 77 จังหวัด รวมกรุงเทพมหานคร และจัดทำเป็นแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (ปี พ.ศ. 2559 – 2564) เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (ปี พ.ศ. 2560 – 2564) โดยแนวคิดในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ประกอบด้วย ลดการเกิดขยะมูลฝอยหรือของเสีย

อันตรายที่แหล่งกำเนิด การนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำและใช้ประโยชน์ใหม่ ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิตของภาคการผลิต รวมทั้งลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยเพื่อให้เกิดการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืนต่อไป(กรมควบคุมมลพิษ, 2559)

จังหวัดพิจิตรได้จัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน "จังหวัดสะอาด"ประจำปี พ.ศ. 2565 เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยของประเทศมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเป็นไปตามเป้าหมายของ (ร่างแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2565 - 2570) โดยให้จังหวัดดำเนินการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าว ให้เป็นไปตามกรอบการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการฯ แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการจัดการขยะต้นทาง ด้านการจัดการขยะกลางทาง และด้านการจัดการขยะปลายทาง (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร, 2565) การที่จะพัฒนาบึงสีไฟเพื่อให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามได้นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบบึงสีไฟ ผ่านกระบวนการทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการวิเคราะห์ปัญหาการแสดงความคิดเห็น การดำเนินการการประสานความร่วมมือการติดตามตรวจสอบผลกระทบของการดำเนินการ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการดำเนินการในเรื่องหนึ่งเรื่องใด อันเป็นการแก้ไขปัญหามูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของชุมชนหรือท้องถิ่นของตน เพื่อให้บรรลุตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐเพื่อให้เกิดการป้องกัน แก้ไขและจัดการได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548)

ดังนั้น จึงมีความสำคัญยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยมุ่งศึกษาชุมชนที่อยู่อาศัยบริเวณโดยรอบบึงสีไฟ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรในแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ทั้งยังเป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการร่วมมือกันแก้ไขบริหารจัดการขยะอย่างเหมาะสมและเกิดรูปธรรม ตลอดจนเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนภายในชุมชน สามารถลดปริมาณขยะและบริหารจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้กับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในจังหวัดพิจิตรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร จำแนกตามเพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาอาศัย และความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

ระเบียบวิธีวิจัย

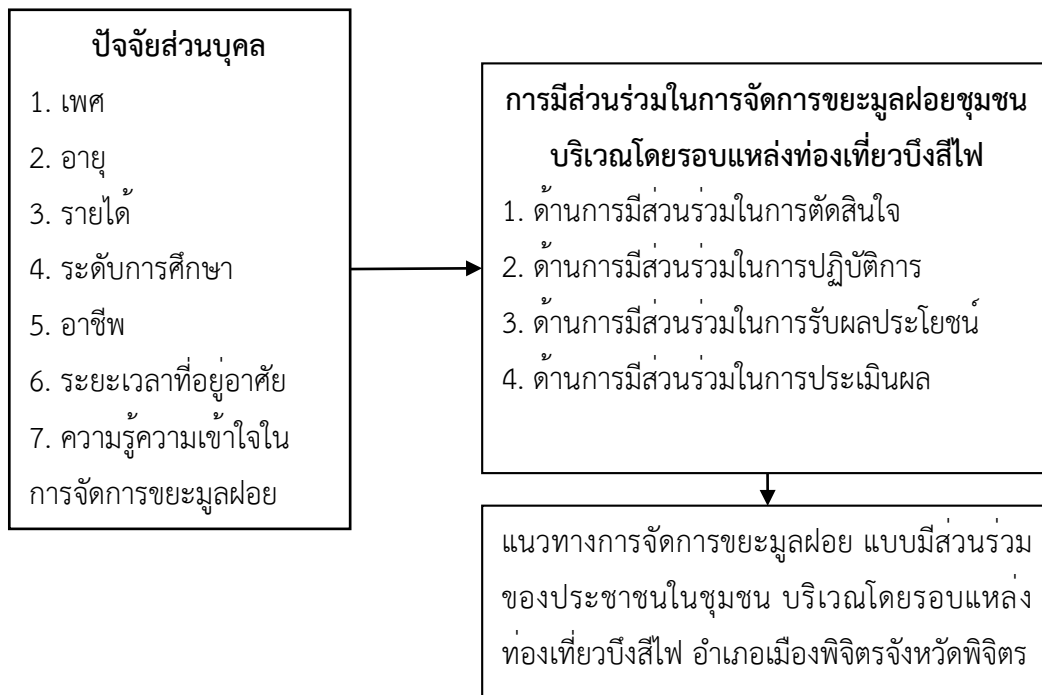
การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ มีลำดับขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 1) ประชากร คือ ตัวแทนครัวเรือน จำนวนจำนวนทั้งสิ้น 3,849 ครัวเรือน 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนครัวเรือน จำนวนจำนวนทั้งสิ้น 363 ครัวเรือน ได้จากการแทนค่าในสูตรของยามานะ (Yamane) และ 3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน คือ ผู้นำชุมชนหรือตัวแทนผู้บริหาร ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว 2) แบบสัมภาษณ์ คือ แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว โดยสร้างมาจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎี เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และดำเนินการสร้างและปรับตามข้อเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 คน โดยมีค่าความสอดคล้องในแต่ละข้อตั้งแต่ 0.5 - 1.0 และนำไปหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) กับตัวแทนครัวเรือน จำนวน 30 คน ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.945
3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ขอนหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อนำไปขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บข้อมูลกับตัวแทนครัวเรือนจำนวน 363 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน ชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำข้อมูลที่ได้อาตรวจสอบความถูกต้อง และนำไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ 1) สถิติพรรณนา คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติอนุมาน คือ

การทดสอบค่า t-test การทดสอบค่า F-test การทดสอบค่าLSD และ 3) การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการ
พรรณนาความ จำแนกข้อมูลตามวัตถุประสงค์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่ง
ท่องเที่ยวบึงสีไฟ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร” ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยที่ได้จากการแจกแบบสอบถาม และ
การสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ
อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ
อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ อำเภอเมืองพิจิตร โดยภาพรวม

ลำดับ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย	ระดับการมีส่วนร่วม		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1.	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.90	1.10	ปานกลาง
2.	ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	2.97	1.01	ปานกลาง
3.	ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.17	1.03	ปานกลาง
4.	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.52	1.22	ปานกลาง
ภาพรวม		2.89	1.00	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ อำเภอเมืองพิจิตร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X}$ = 3.17) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X}$ = 2.97) ด้านด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 2.90) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X}$ = 2.52) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และและความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ อำเภอเมืองพิจิตรจังหวัดพิจิตร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. แนวทางการจัดการขยะมูลฝอย แบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร พบว่า จากการสัมภาษณ์สรุปแนวทางได้ดังนี้ ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟอำเภอเมืองพิจิตร มีปริมาณขยะค่อนข้างเยอะแต่ได้รับการจัดการอยู่ระดับที่ดีจึงทำให้มีขยะมูลฝอยตกค้างแต่มีแนวโน้มที่จะมีปริมาณขยะจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากมีการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ ปัจจุบันคนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจมีมากขึ้นเนื่องจากผู้นำชุมชนได้รับการอบรมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ซึ่งต้องมีแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ โดยการรณรงค์ให้มีการคัดแยกขยะ จัดให้มีภาชนะรองรับขยะแต่ละประเภท

ให้เพียงพอ จัดรถเก็บขยะบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ วันละ 2 รอบ เพื่อไม่ให้มีขยะตกค้าง ตั้งคณะกรรมการในการบริหารจัดการขยะจัดอบรมให้ความรู้กับประชาชนในชุมชนในเรื่องของการจัดการขยะ และในส่วนของแนวทางในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ ควรมีการจัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมหรือปลูกฝังการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ เช่น ส่งเสริมการสร้างครอบครัวตัวอย่างหรือต้นแบบในการจัดการขยะ ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีสำนึกรักสิ่งแวดล้อม รณรงค์ให้มีการคัดแยกขยะตั้งแต่ครัวเรือนหรือต้นทางอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง ชักชวนคนในชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมทำความสะอาดและปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ และให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ รณรงค์ให้ร้านค้า ร้านอาหาร ใช้ภาชนะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เพื่อลดปริมาณขยะที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร” ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยที่มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องมาจาก การขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการจัดการขยะ จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะในพื้นที่ยังมีน้อย หรือไม่มีการจัดอบรมเลย ไม่มีการจัดประชุมประชาคมของชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านได้รับทราบถึงปัญหาขอจัดการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนมักคิดว่าการจัดการขยะไม่ใช่หน้าที่ของตนเอง เพราะมีหน่วยงานที่มีหน้าที่ในเรื่องดังกล่าวอยู่แล้วทำให้ประชาชนขาดแรงจูงใจในการที่จะเข้าร่วมจัดการขยะในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทะนงศักดิ์ บัดสินธุ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกุ้งสวรรค์อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกุ้งสวรรค์โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม (2562) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับการศึกษาของวสันต์ ศรี

โยธิ (2563) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบพัฒนาพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนในเขตอำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะประชาชนต่างก็ความสามารถในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ในเรื่องของการจัดการขยะมูลฝอยเท่า ๆ กัน ทั้งยังมีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมและเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกันและที่สำคัญการรักษาความสะอาดเป็นเรื่องที่ใกล้ชิดกับทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทะนงศักดิ์ บัดสินธุ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกงสุวรรณค์อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลของชุมชนตำบลหนองกงสุวรรณค์ โดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของฐิตินันท์ เทียบศรี (2564) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสำนักท้อนอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน

ในส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และและความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ อำเภอเมืองพิจิตรจังหวัดพิจิตร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย ย่อมสามารถนำวิธีการต่างๆ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงแนะนำเพื่อนบ้าน และเข้าร่วมกิจกรรมต่างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยความสมัครใจ สอดคล้องกับการศึกษาของวสันต์ ศรีโยธิ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบพัฒนาพฤติกรรมจัดการขยะของประชาชนในเขตอำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ พบว่าความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ การมีส่วนร่วมของประชาชนและทัศนคติต่อการจัดการขยะ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมจัดการขยะของประชาชนในเขตอำเภอเซกาจังหวัดบึงกาฬ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับการศึกษาของศราวุฒิ ทับผดุง (2563) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สอดคล้องกับการศึกษาของฐิตินันท์ เทียบศรี (2564) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสำนักท้อน อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ การมีส่วนร่วม ทัศนคติและการรับรู้ข่าวสารด้านการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์กันกับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร พบว่า จากการสัมภาษณ์สรุปแนวทางได้ดังนี้ ควรมีการจัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมหรือปลูกฝังการมีส่วนร่วม โดยส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีสำนึกรักสิ่งแวดล้อม รมณรงค์ให้มีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ชักชวนคนในชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมทำความสะอาด ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว และให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัตน์ เขียวขุ่ม และคณะ (2563) ได้ศึกษาเรื่องการลดปริมาณขยะบนเกาะหลีเป๊ะอย่างยั่งยืนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า ในขั้นแรกควรทำโครงการส่งเสริมการคัดแยกเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการขยะของผู้มีส่วนได้เสียบนเกาะหลีเป๊ะคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียเพื่อหาแนวทางสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน และได้ดำเนินการตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม โดยการสร้างการรับรู้และการตระหนักถึงปัญหาร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ จนเกิดโครงการ “กองทุนวัสดุรีไซเคิลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลเกาะหลีเป๊ะ” ขึ้น และได้สร้างกระบวนการต้นแบบในการสร้างและพัฒนามาตรการในการลดปริมาณขยะอย่างยั่งยืนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมพื้นที่เกาะอื่น ๆ ในประเทศไทย และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตตินันท์ เทียบศรี (2564) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสำนักท้อนอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลควรส่งเสริมให้ความรู้สร้างกลยุทธ์ด้านการจัดการขยะให้มีการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด จัดหาถังขยะแบบแยกประเภทให้ครบทุกชุมชนสร้างพื้นที่ส่วนกลางในการคัดแยกขยะ เน้นการสื่อสารประชาสัมพันธ์ด้านการจัดการขยะให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึงเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีในการจัดการขยะให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน ในเรื่องของการคัดแยกขยะแต่ละประเภทอย่างถูกวิธีจัดการขยะมูลฝอย ตามหลัก 3Rs การลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย เพิ่มรายได้ และลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจากครัวเรือน

2. ควรส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาขยะมูลฝอยในที่ประชุมของชุมชน รวมถึงมีส่วนร่วมในการร่างเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ควรส่งเสริมให้ประชาชน นำขยะย่อยที่สามารถสลายได้เร็วเช่น เศษผักเปลือกผลไม้เศษอาหาร ใบไม้ และเศษเนื้อสัตว์ มาทำปุ๋ยด้วยการจัดทำถังขยะอินทรีย์ในทุกครัวเรือนเพื่อเพิ่มสารอาหารในดิน และลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจากครัวเรือน

4. ควรส่งเสริมให้ประชาชน มีจิตสำนึกในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในบ้านเรือน ภายในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมในเรื่องของการรักษาความสะอาดในชุมชน และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดภายในชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่
2. ควรศึกษารูปแบบหรือวิธีการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่
3. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่อื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎณ์ณัฐ วชิรหัตถพงศ์. (2560). *การมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของคนในชุมชนเขตชุมชนเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณสุข. วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2559). *แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2564)*. กรุงเทพมหานคร: แอคทีฟพริ้นท์.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2564). *ข้อมูลสถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2548). *มาตรฐานการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จิรัตน์ เขียวขุ่ม และคณะ. (2563). *การลดปริมาณขยะบนเกาะหลีเป๊ะอย่างยั่งยืนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม*. (รายงานการวิจัย). วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ฐิตินันท์ เทียบศรี. (2564). *พฤติกรรมจัดการขยะมูลของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสำนักท้อนอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง*. *การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม)*. คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทะนงศักดิ์ บัดสินธุ์. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ตำบลหนองกุ้งสวรรค์ อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม*. (รายงานการวิจัย). คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- วสันต์ ศรีโยธี. (2563). รูปแบบพัฒนาพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนในเขตอำเภอ เซกา จังหวัดบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศราวุฒิ ทับผดุง. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม. (2562). แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน : เทศบาลนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม. คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร. (2565). แผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน "จังหวัดสะอาด " จังหวัดพิจิตร. พิจิตร : สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร.